

Sanitariet i Battle Creek var en enorm anläggning där John Harvey Kellogg praktiserade sina teser om maten som den rätta vägen till hälsa. Under andra världskriget användes byggnadskomplexet som sjukhus; idag är det kontor.

Majsflingornas ”fader” var läkare – skapade gigantiskt hälsohem för det rika Amerika

Ett »sanitarium» av gigantiska mått byggdes upp i Battle Creek, Michigan, av läkaren John Harvey Kellogg (1852–1943), majsflingornas »fader». Det var ett gigantiskt hälsohem, en myrstack av terapeuter, dietister, kockar, massörer och annat tjänstefolk anställda för att tjäna den amerikanska medel- och överklassen under 1900-talets tre första decennier.

MEDICIN HISTORISK *paus*

Medicinhistoriska ögonblicksbilder, i form av en kort text till en bra bild, välkomnas!

»Medicinhistorisk paus»
Läkartidningen
Box 5603
114 86 Stockholm

Redaktör:
Kristina Räf

Påverkades av sjundedagsadventisterna

John Harvey Kellogg var liten, klen och tuberkulosjuk. Han blev tidigt intresserad av sjundedagsadventisternas hygienambitioner, och han fängslades av den svavelosande predikanten Sylvester Grahams (mannen bakom grahamskexen) föreläsningar om hur man med bra kostsammansättning kunde motverka ungdomlig kättja.

Han hade hört Ellen White föreläsa om vattenkurer som hjälp för såväl underlivsproblem som melankoli och tarmfunktionsrubbningsar. Syster Ellen, som också var aktiv sjundedagsadventist, hörde röster som bl a uppmanade henne att bygga ett kurhus för adventister. Det öppnades 1865.

Gigantiskt hälsohem för överklassen

Några år senare anställdes John Harvey Kellogg, bara 24 år gammal, som chefläkare. Under hans tid byggdes ett sanitarium (medveten stavning!) upp av enorma mått, med marmorpelare, takterrasser, gymnastiksalar och bassänger av alla slag.

Till detta tidiga »hälsohem» vall-

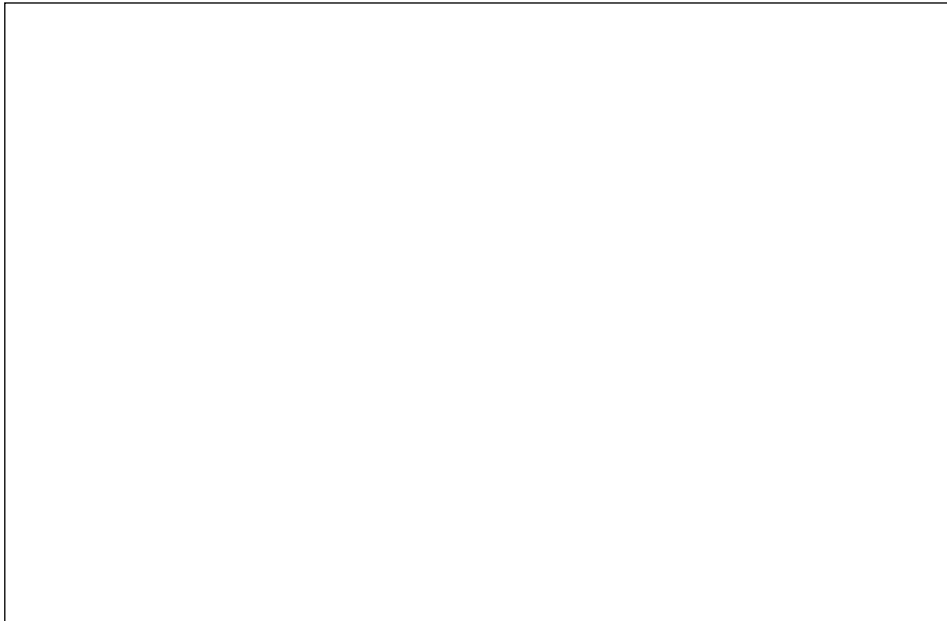
färdade den amerikanska överklassen.

Här var president Taft (150 kg tung), hit kom storheter som JC Penney, Henry Ford, Harvey Firestone, Alfred du Pont, John Rockefeller Jr, Dale Carnegie. Alla sökte de lugn och ro och behandling enligt Kelloggs extremt strikta program.

Maten ett redskap för hälsan

Kellogg uppfattade maten som ett totalitärt redskap för att uppnå god hälsa; hans kök var lika pedantiskt inrättat som laboratorierna. Kockar arbetade här oupphörligen med att finna nya sammansättningar av framför allt vegetabiliska produkter som skulle dels förenkla arbetet för husmodern, dels ge familjen bättre näring.

Jordnötssmöret är en uppfinning härifrån, liksom de berömda flingorna. Det berättas att Kellogg konsulterades av en kvinna som hade svårt att tåla den vanliga frukostmaten. Han fick då idén att koka majs-korn, som sedan valsades och ugnstorkades. Flingorna utvecklades kommersiellt av brodern William Keith Kellogg, men snart nog avskydde bröderna

Flingorna valsades och ugnstorkades. Brodern William Keith var den som utvecklade frukostflingorna kommersiellt, men snart nog var bröderna osams och stred om patenträttigheterna.

varandra med ständigt pågående patentstrider som följd.

Efter kraschen

Efter börskraschen på Wall Street försvann kundunderlaget omgående, sanitariet i Battle Creek kollapsade och övertogs så småningom av det amerikanska försvaret. Under andra världskriget användes det som sjukhus, numera är det kontorslokal.

Kellogg bibehöll under hela livet den puritanska inställning han hade fått av sjundedagsadventisterna. Han predikade mot onanin som en dödsynd, och redovisade 39 tecken som skulle kunna tyda på att ett barn i hemlighet masturberar. Listan är grotesk: här upptas »allmän debilitet», »onaturligt matta ögon» och »akne i pannan».

Kelloggs hustru Ella arbetade också i sanitariet, där hon predikade hygien. Sovrummen skulle tvättas oavbrutet, att ha en säng stående längs en vägg var farligt eftersom osunda mikroorganismer kunde samlas i de dolda skrymslena.

Nyskapare och reaktionär

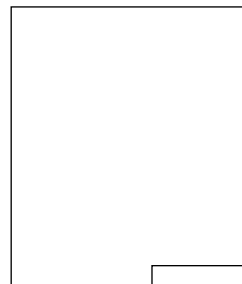
Kellogg är en besynnerlig blandning av nyskapare och reaktionär. I

sitt livsmedelslaboratorium fick han fram produkter som uppenbarligen förenklade arbetet för den amerikanska kvinnan, som i allt större omfattning tog steget ut i yrkeslivet. Med sin karismatiska personlighet fick han många gäster att uppleva välbefinnande under vistelsen i Battle Creek, där dagen var strikt inrutad med olika aktiviteter från 06.30 till 21.30 när tystnad skulle råda.

Stephan Rössner
professor, överviktsenheten,
Huddinge sjukhus

Referenser

- Wirz A. Die Moral auf dem Teller. Zürich: Chronos Verlag, 1993.
Lynöe N. Läkaren som moralisk agent. Recension av T Coraghessan Boyles »Dr Kelloggs Kuranstalt». Läkartidningen 1995; 92: 1012.

John Harvey Kellogg,
renlevnads-
mannen.

William Keith Kellogg,
affärsmannen.